

Opis dorobku i osiągnięć naukowych w pracy naukowo-badawczej
(w j. polskim)

1. Imię i Nazwisko
 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe
 3. Dotychczasowa aktywność zawodowa
 4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 882 ze zm.):
 - 4.1. Opis bibliograficzny dzieła wskazanego jako osiągnięcie naukowe będące znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej finanse
 - 4.2. Geneza, cele, pytania i hipotezy pracy
 - 4.3. Charakterystyka monografii
 - 4.4. Metodyka badania, wyniki i wnioski, możliwości aplikacyjne
 - 4.5. Wkład w rozwój dyscypliny finanse
 5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze
 - 5.1. Nurty badawcze
 - 5.2. Udział w konferencjach po uzyskaniu stopnia doktora
 6. Podsumowanie
- Literatura cytowana w autoreferacie

1. Alicja Sekula

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe (nazwa, miejsce i rok uzyskania, tytuł rozprawy doktorskiej):

- 12 listopada 2003 r. doktor nauk ekonomicznych - nadany uchwałą Rady Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej; tytuł rozprawy doktorskiej: *Strategie rozwoju lokalnego wybranych gmin województwa pomorskiego*; promotor: prof. dr hab. Marianna Daszkowska; recenzenci: dr hab. Dariusz Waldziński, prof. UWM; dr hab. Andrzej Tubielewicz, prof. PG,
- 1997 r. tytuł magister inżynier - Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii,
- 1996 r. tytuł magister inżynier - Politechnika Gdańska, Wydział Inżynierii Środowiska (obecnie Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska).

3. Dotychczasowa aktywność zawodowa

- od 01.03.2015 r. starszy wykładowca - Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej,
- od 22.12.2003 r. adiunkt - Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej,
- od 29.12.1997 r. asystent - Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej,
- od 01.10.2015 r. członek Regionalnej Komisji Orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Gdańsku,
- w latach 2006-2011 starszy wykładowca - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu,
- w latach 2005-2006 wykładowca - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

4.1. Opis bibliograficzny dzieła wskazanego jako osiągnięcie naukowe będące znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej finanse

Monografia naukowa: *System subwencjonowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce: dysfunkcje i pożądane kierunki racjonalizacji,*

Autor dzieła: Alicja Sekuła

Recenzenci wydawniczy: prof. zw. dr hab. Leszek Patrzalek,

dr hab. Marzanna Poniatowicz, prof. UwB

Liczba stron: 270

Wydawnictwo: Politechnika Gdańska

Rok wydania: 2016

ISBN: 978-83-7348-690-4

4.2. Geneza, cele, pytania i hipotezy pracy

Samorząd terytorialny to powstały z mocy prawa publicznoprawny organ utworzony do realizacji zadań publicznych (lokalnych w przypadku gmin i powiatów, regionalnych w przypadku województw) w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb występujących na danym terenie. Nieodłączną częścią samorządu terytorialnego są finanse, stąd też od momentu jego reaktywacji równoległe z dyskusjami co do istoty, zakresu zadań czy poziomu niezależności od władz centralnych trwa debata poświęcona konstrukcji systemu zasilania samorządu terytorialnego środkami finansowymi. Na system finansowania samorządu terytorialnego składa się zbiór obowiązujących w danym kraju zasad i instytucji o charakterze publicznym, umożliwiające zdecentralizowane gromadzenie i rozdysponowanie środków publicznych w celu realizacji przypisanych zadań.

Subwencjonowanie uważane jest za podstawową konsekwencję decentralizacji państwa i finansów publicznych oraz stosowania zasady pomocniczości. Jest to więc element systemu redystrybucji środków publicznych między budżetami na szczeblu rządowym i samorządowym. System subwencjonowania jest częścią systemu finansowego samorządu terytorialnego, który z kolei wchodzi w skład systemu finansów publicznych. Od systemu finansów samorządu terytorialnego oczekuje się, że zapewni jednostkom samorządowym wpływy wystarczające do samodzielnego wykonywania zadań publicznych. Wychodząc z

określenia Samuelsona i Nordhausa, że na system finansowy składają się działania związane z finansami [Samuelson, Nordhaus, 2012, s. 460], analogicznie można określić, że system subwencjonowania obejmuje działania związane z subwencjami.

Bazową przesłankę dla konstruowania opartego o obiektywne kryteria systemu subwencjonowania, będącego elementem zewnętrznego zasilania budżetów samorządowych, stanowią: potrzeba neutralizowania konsekwencji nierównomiernego rozkładu terytorialnego źródeł dochodów własnych, stosunkowo równomierny terytorialnie rozkład potrzeb, przy czym koszty świadczenia dóbr i usług zaspokajających te potrzeby na skutek obiektywnych przesłanek w różnych jednostkach mogą być inne.

Istniejący obecnie system finansowania samorządu terytorialnego, w tym także system subwencjonowania, nie jest traktowany jako docelowy. Pomimo prób reformy finansów publicznych, podejmowanych praktycznie od początku transformacji systemu gospodarczego w Polsce, reforma finansów publicznych nie jest uznawana za zakończoną, gdyż nie przyniosła spodziewanych efektów w postaci wydajnego gromadzenia dochodów i społecznie akceptowanego ich rozdysponowania w związku z realizacją zadań państwa [J. Szolno-Koguc 2009, s. 17]. W pracy przyjęto więc założenie, że dotychczasowe reguły finansowania samorządu terytorialnego w odniesieniu do subwencji powinny ulec zmianie.

Przedstawione zagadnienia znalazły wyraz w sformułowanym problemie badawczym. Określono go jako dysfunkcyjność systemu subwencjonowania samorządu terytorialnego w Polsce z punktu widzenia funkcjonowania systemu finansów publicznych. Ze względu na to, że problem badawczy ma formę ogólną, nie jest bezpośrednio konfrontowany z faktami. Stąd, dla dokonania takiej konfrontacji, zdekomponowano problem na odpowiednią liczbę pytań szczegółowych, które brzmią następująco:

- Jak można wytłumaczyć zasadność subwencjonowania zdecentralizowanych jednostek wykonujących zadania publiczne w świetle wybranych zasad ustrojowych, koncepcji funkcjonowania oraz finansowania sektora publicznego?
- Jakie dane służą do wyliczania poszczególnych części i kwot subwencji? Na ile zależą od sytuacji ekonomicznej konkretnej jednostki samorządu terytorialnego, a na ile od sytuacji makroekonomicznej państwa?
- Jakie dysfunkcje generuje obecnie istniejący system wyliczania subwencji? Jak zmienia się wielkość subwencji w wyniku poprawy/pogorszenia sytuacji ekonomicznej jednostki samorządu terytorialnego?

Przedstawiony problem oraz pytania badawcze, stanowiące jego werbalizację, mają charakter [Kuciński, 2010, s. 87-88]:

- eksploracyjny, gdyż stwierdzają fakty dotyczące przedmiotu badania,
- klasyfikacyjny, ponieważ opisują własności i cechy przedmiotu badania, jego klasyfikację i typologię oraz wykrywają tożsamości,
- eksplikacyjny, gdyż identyfikują związki decyzyjne, optymalizacyjne i realizacyjne.

Charakter eksploracyjny problemu badawczego wyraża się w przedstawieniu i opisie faktów dotyczących miejsca i roli systemu subwencjonowania we współczesnym państwie demokratycznym, zwłaszcza w systemie zasilania finansowego jednostek samorządu terytorialnego. Opisanie cech, własności subwencji na tle cech i własności dochodów samorządu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem niektórych z nich, tj. dotacji celowych oraz udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, stanowi o klasyfikacyjnym charakterze problemu badawczego. Analizy zależności między konstrukcją systemu subwencji a wielkością dochodów czy – uogólniając – sytuacją finansową jednostek samorządu terytorialnego, rozstrzygają o eksplikacyjnym charakterze problemu badawczego.

Przedstawione uwarunkowania wpisały się w cele pracy. Cel ogólny pracy to przeprowadzenie badań z zakresu dotychczasowej i aktualnej polityki subwencjonowania lokalnego i regionalnego szczebla samorządowego, która została poddana analizie na tle finansów publicznych. W wyniku badań i analiz zaproponowano likwidację zidentyfikowanych dysfunkcji w jego funkcjonowaniu prowadzących do racjonalizacji obecnego systemu, a także wskazano przesłanki i uwarunkowania do wdrożenia kompleksowego systemu subwencjonowania jednostek samorządu terytorialnego, którego zarys przedstawiono w końcowej części pracy. Racjonalizacja to rezultat realizacji postulatów usprawnienia trybu planowania publicznej działalności finansowej w kierunku zwiększenia trafności i realności planowania [Sochacka-Krysiak 2007, s. 121]. Wskazując kierunki racjonalizacji systemu, kierowano się stanowiskiem, że problem racjonalizacji finansowania publicznego nie znalazł, jak dotąd, w pełni zadowalającego rozwiązania, przy czym w odniesieniu do działalności prowadzonej w sferze gospodarki publicznej stosowanie zasady racjonalności nie wymaga kwantyfikacji badanej cechy [Denek, Sobiech, Wolniak 2005, s. 110].

W ujęciu szczegółowym praca miała ma celu:

- usystematyzowanie pojęć związanych z omawianym zagadnieniem,
- ukazanie idei subwencjonowania na tle różnych koncepcji funkcjonowania sektora publicznego, ogólnej teorii finansów publicznych oraz samorządu terytorialnego,
- przedstawienie miejsca, roli, wskazanie cech subwencji jako grantu ogólnego, na tle różnorodnych klasyfikacji transferów,
- zobrazowanie zależności między różnymi kategoriami dochodów a wielkością subwencjonowania,
- przedstawienie ewolucji systemu subwencjonowania od momentu reaktywacji samorządu terytorialnego w Polsce, aż do stanu obecnego,
- porównanie polskich reguł subwencjonowania z regułami obowiązującymi w wybranych krajach,
- diagnozę stanu istniejącego w zakresie ekonomicznego znaczenia subwencji w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- określenie znaczenia i wpływu subwencji na wielkość i strukturę samorządowych budżetów, w porównaniu z pozostałymi dwoma obligatoryjnymi źródłami dochodów jednostek samorządu terytorialnego,
- zidentyfikowanie dysfunkcji w aktualnym systemie subwencjonowania oraz zaproponowanie rozwiązań racjonalizujących jego funkcjonowanie, które dysfunkcje eliminują bądź minimalizują.

W pracy sformułowano cele poznawcze, do których należy określenie roli systemu subwencjonowania w systemie finansowym jednostek samorządu terytorialnego w Polsce; cele teoretyczne przedstawiające konfigurację komponentów systemu subwencjonowania oraz rozwiązania racjonalizujące, składające się na koncepcję docelowego modelu subwencjonowania; cele empiryczne, które dotyczą wskazania sposobów eliminacji zidentyfikowanych dysfunkcji oraz cele społeczne określające relacje między uczestnikami procesu transferowania środków publicznych w ramach systemu subwencjonowania.

Z kolei przyjęta w pracy hipoteza badawcza zakładała, że dalsza decentralizacja zadań i finansów publicznych wymaga dostosowania systemu wyrównywania i równoważenia dochodów adekwatnego do nierównomiernego rozmieszczenia źródeł dochodów własnych oraz zróżnicowanych kosztów świadczenia dóbr i usług publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wpisała się ona w szerszą problematykę istnienia pionowej i poziomej nierównowagi fiskalnej, którą należy rozwiązywać w badaniach naukowych

narzędziami polityki fiskalnej. Są nimi m.in. transfery z budżetu państwa. Stosownie do hipotezy głównej sformułowano następujące hipotezy szczegółowe:

1. Zróżnicowany przestrzennie poziom dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego, a także zróżnicowana wydajność ekonomiczna poszczególnych źródeł dochodów, implikują konieczność zastosowania fiskalnych mechanizmów wyrównawczych w obszarze finansów samorządowych.
2. Niezbędnym warunkiem skutecznego wykorzystania subwencji, jako narzędzia mechanizmu wyrównania fiskalnego w podsektorze samorządowym, jest precyzyjne określenie wzorcowych cech i funkcji, jakimi powinien charakteryzować się optymalnie skonstruowany system transferów fiskalnych.
3. Obecny system subwencjonowania jest dysfunkcyjny, przez co nie sprzyja aktywności władz lokalnych i regionalnych w poszukiwaniu dodatkowych źródeł dochodów.

Wnioski dotyczące rezultatów weryfikacji hipotez szczegółowych zawarto w treści pracy, a hipotezy badawczej - w zakończeniu.

4.3. Charakterystyka monografii

Monografia ma charakter teoretyczno-empiryczny. Omówienie miejsca i roli subwencji w systemie finansowym samorządu terytorialnego, przedstawienie rezultatów i wniosków wynikających z badań na temat subwencji w polskim samorządzie terytorialnym oraz zaproponowanie systemu eliminującego znalezione dysfunkcje, wymagało zastosowania w niej określonego zakresu, układu oraz struktury. Jej konstrukcja podporządkowana została nakreślonym celom, dlatego przedstawioną problematykę ujęto w czterech rozdziałach poprzedzonych wstępem, zwieńczonych zakończeniem. Całość osadzono w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie finansów.

W rozdziale pierwszym zawarto analizę prawno-ustrojowych oraz finansowych determinant systemu subwencjonowania. Omówiono modele i teorie samorządu terytorialnego oraz finansów publicznych, wskazując ich implikacje dla zakresu subwencjonowania. Opisano alokacyjną, redystrybucyjną i stabilizacyjną funkcję finansów publicznych, kładąc nacisk na możliwości realizacji poszczególnych funkcji przez system subwencjonowania. W rozdziale tym skupiono się także na zasadach determinujących system finansowy samorządu terytorialnego, akcentując zróżnicowane skutki dla systemu subwencjonowania wdrażania zasad w różnym zakresie. Przedstawiono relacje fiskalne między poziomami władzy publicznej w teorii federalizmu fiskalnego. Szerokie spojrzenie na subwencje, zaprezentowane w tej części pracy, wpisuje się w prezentowany w literaturze

pogląd, iż każde państwo w pewnym sensie jest wyjątkowe i niepowtarzalne, a znaczenie konkretnego elementu jego publicznego systemu finansowego, na przykład systemu subwencjonowania, można w pełni zrozumieć w kontekście systemu jako całości [Bird, Chen 1998, s. 54], zaś naprawy finansów samorządu terytorialnego nie można analizować w oderwaniu od miejsca i znaczenia finansów samorządowych w systemie finansów publicznych, struktury dochodów i zadań, jakie realizują jednostki samorządu terytorialnego [Gonet 2013, s. 18].

Kolejna część pracy poświęcona została dochodom jednostek samorządu terytorialnego. Początkowo opisane są szeroko – w kontekście podziału dochodów publicznych między państwo a samorząd terytorialny. Dalej obszar analiz zawężony został do dochodów samorządowych, w opisie których szczególny nacisk położono na ukazanie cech subwencji. Omówiono system finansowania samorządu terytorialnego wraz z komentarzem poświęconym analizie wpływu przyjętego modelu na zakres subwencjonowania. Przedstawiono przesłanki jego stosowania oraz funkcje, jakie pełnią subwencje w systemie finansów samorządu terytorialnego. Ze względu na brak wypracowania w literaturze jednolitej terminologii i systematyki dotyczącej transferów, w części tej dokonano analizy dotychczas spotykanych definicji i typologii wraz ze wskazaniem miejsca subwencji istniejącej w polskim systemie prawno-finansowym w omówionych przypadkach. Dokonano porównania subwencji z dochodami, które mają wiele cech wspólnych (choć jednocześnie wykazują zasadnicze różnice) z subwencjami, tj. dotacjami celowymi i udziałami w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Trzeci rozdział pracy ograniczony jest wyłącznie do systemu subwencjonowania. Rozpoczyna go przegląd zasad funkcjonowania grantów ogólnych w różnych krajach, przy czym podstawowym kryterium wyboru była różnorodność analizowanych państw. Przedstawiono tu proces ewolucji systemu subwencjonowania w Polsce od momentu reaktywacji samorządu terytorialnego po czasy współczesne. Tłem do podjętych rozważań były uwarunkowania makroekonomiczne oraz polityka fiskalna prowadzona od czasu reaktywacji samorządu terytorialnego. Zamieszczono tu również analizy obrazujące ekonomiczne znaczenie subwencji – jako całości – w samorządowych budżetach, a także jej poszczególnych części: wyrównawczej, równoważącej/regionalnej, oświatowej, rekompensującej oraz rezerwy. Odrębny fragment poświęcono problematyce wpłat na część równoważącą/regionalną pochodzących od jednostek, które – zgodnie z istniejącymi regułami – uznane zostały za bogate, przy czym skupiono się zarówno na stronie proceduralnej, jak i finansowej, tzn. skutkach dla budżetu.

Ze względu na kompleksową ocenę systemu subwencjonowania, co było zamierzeniem pracy, zidentyfikowane dysfunkcje zdecydowano się przedstawić w osobnej, czwartej części. Zawiera ona krytyczną analizę istniejącego systemu subwencjonowania. Przeprowadzono ją, wykorzystując dotychczas zawarte w pracy treści o charakterze teoretycznym i empirycznym, tzn. z uwzględnieniem zasad finansowania jednostek samorządu terytorialnego, pełnionych przez subwencje funkcji, ich miejsca w samorządowych dochodach, konstrukcji oraz znaczenia ekonomicznego. Oprócz zidentyfikowania i przedstawienia dysfunkcji, omówiono także skutki, jakie ich istnienie niesie dla beneficjentów systemu. Sposobem na eliminację wskazanych wad systemu jest zaproponowany model subwencji samorządu terytorialnego w Polsce racjonalizujący dotychczasowy system. Ze względu na fakt, że subwencje wchodzą w skład finansów publicznych, w ostatnim fragmencie pracy przeprowadzono dyskusję poświęconą konsekwencji dla systemu pojawiających się stosunkowo często w debacie publicznej propozycji zmian w zadaniach samorządu terytorialnego i finansach publicznych. W zdecydowanej większości przypadków ich wdrożenie nasiliłoby rozwarstwienie dochodowe jednostek samorządowych, co zwiększa rangę subwencji jako istotnego mechanizmu wyrównawczo-korekcyjnego.

Zasadniczą część pracy zamyka zakończenie, w którym zawarto rekapitulację pracy wraz z odniesieniem do hipotezy głównej i sformułowanych celów oraz uwypuklono główne wnioski wynikające z przeprowadzonych studiów literaturowych i analiz.

4.4. Metodyka badania, wyniki i wnioski, możliwości aplikacyjne

Jedną z czynności podejmowanych w badaniach naukowych, służącą odpowiedzi na pytanie badawcze, jest właściwy dobór i wykorzystanie metod badawczych. Udzieleniu odpowiedzi na przedstawione wcześniej pytania badawcze służył zbiór wykorzystanych metod, składający się na metodykę pracy. W naukach empirycznych, takich jak nauki ekonomiczne, których dyscypliną są finanse, powszechnie stosowaną strategią badawczą jest wykorzystanie metody indukcyjnej. Reguła ta znalazła zastosowanie również w omawianej monografii, w której dominującą metodą badawczą jest indukcja, oznaczająca przejście od obserwacji empirycznych do uogólnień teoretycznych. Postępowanie indukcyjne, służące uogólnieniu wyników, poprzedzone powinno być obserwacją praktyki gospodarczej. Z kolei wykonanie obserwacji nie jest możliwe bez zrozumienia i przeanalizowania wiedzy teoretycznej [Lidström 1999, s. 99]. Ponadto w pracy, przede wszystkim w trzeciej części, zastosowano obserwację ilościową polegającą na liczeniu i pomiarze [Flejterski, Urchs 2015,

s. 169]. Także w części tej do badania wielkości i relacji finansowych wykorzystano analizę porównawczą, zwaną komparatystyką finansową [Szarucki 2010, s. 52]. Wsparto ją statystyczną analizą związku między zmiennymi, badającą siłę i kierunek tego związku między dwoma wielkościami, czyli korelację. W naukach ekonomicznych stosuje się także metody obserwacji pośrednich, których istota sprowadza się do wyszukiwania, sprawdzania i wykorzystania w badaniach odpowiednich dokumentów. Nazywa się je niekiedy metodami analizy źródeł bądź metodami dokumentacyjnymi, które znalazły zastosowanie w początkowych częściach pracy. W niektórych sytuacjach zastosowano metodę indywidualnych przypadków. Zarówno ona, jak i metoda analizy i krytyki piśmiennictwa, którą wykorzystano przy definiowaniu istotnych pojęć związanych z tematem pracy i ustalaniu przebiegu rozpatrywanych procesów, podstawowe metody analizy statystycznej, a także wspomniana metoda obserwacji, mają charakter pomocniczy, natomiast indukcję potraktowano jako podstawową metodę wykorzystaną do rozwiązania problemu badawczego. Praktyka potwierdza, że zastosowanie indukcji, jako metody wiodącej, dominuje w studiach nad systemami samorządu terytorialnego [Lidström 1999, s. 106]. Dobór metod badawczych podyktowany został wytyczną, zgodnie z którą badania naukowe powinny mieć na celu nie tylko opis jakiegoś stanu, ale przede wszystkim odkrycie określonych praw naukowych.

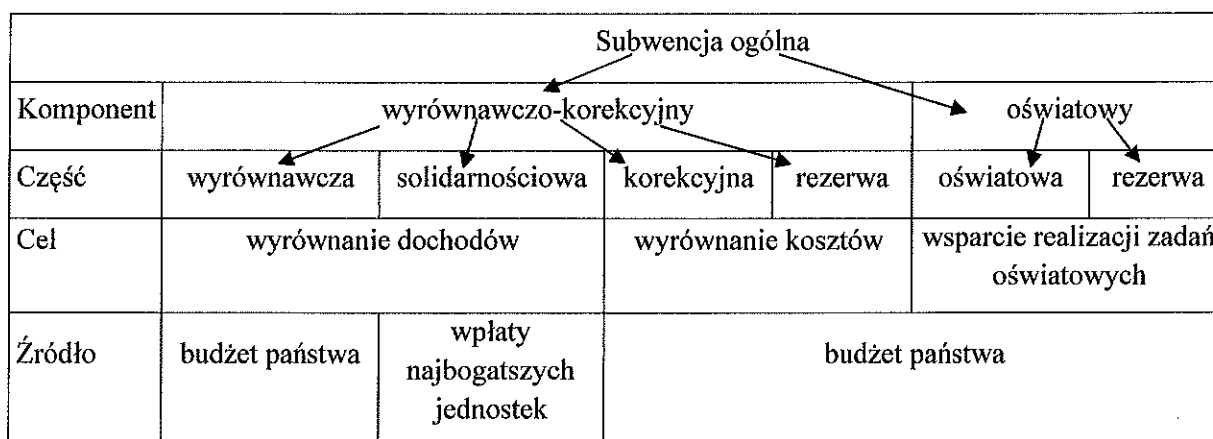
Przedstawiony w pracy materiał teoretyczny i empiryczny dotyczący szeroko ujmowanego zagadnienia subwencjonowania samorządu terytorialnego, udzielone odpowiedzi na pytania badawcze, zastosowane metody badawcze wykorzystane do weryfikacji szczegółowych hipotez badawczych pozwoliły na weryfikację hipotezy głównej, którą w pracy potwierdzono. Przeprowadzony dyskurs dotyczący zasad systemu finansów jednostek samorządu terytorialnego, w tym przede wszystkim jednej z nich - samodzielności (s. 78-79), a także wykonane obliczenia obrazujące rozwarstwienie w dochodach (s. 105-106) mimo takiego samego katalogu źródeł dochodów własnych dowiodły prawdziwości pierwszej szczegółowej hipotezy badawczej. Z kolei argumenty przedstawione w rozdziale 3 dotyczące braku jasno przypisanych funkcji poszczególnym częściom subwencji, które wywiedzione zostały na podstawie porównania faktycznego stanu prawnofinansowego ze stanem uznanym za wzorcowy, przedstawionym w części teoretycznej, stanowiły podstawę do stwierdzenia prawdziwości drugiej hipotezy szczegółowej. Sedno wnioskowania w tym zakresie zawarto w części omawiającej całościowo dysfunkcje systemu subwencjonowania (s. 224). Również w tym fragmencie uwypuklono najistotniejsze z nich. Niektóre dotyczą zbyt restrykcyjnych zasad funkcjonowania mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego, co wpływa na osłabienie stymulacyjnego charakteru dochodów własnych, a przede wszystkim powstrzymuje władze

lokalne i regionalne od poszukiwania dodatkowych wpływów zasilających budżet (s. 229-230). Stanowi więc potwierdzenie trzeciej szczegółowej hipotezy badawczej. Przesłanki generujące powstanie dysfunkcji zawiera trzecia część pracy, a ich omówienie zamieszczono na stronach 222-230.

Uznając – zgodnie z procesem agregacji – weryfikację hipotez szczegółowych za niezbędny etap poprzedzający badanie hipotezy nadrzędnej, na podstawie przesłanki, którą było ich potwierdzenie, skonstatowano, że hipoteza badawcza została potwierdzona. Można więc stwierdzić, że decentralizacja zadań i finansów publicznych wymaga dostosowania systemu wyrównywania i równoważenia dochodów adekwatnego do nierównomiernego rozmieszczenia źródeł dochodów własnych oraz zróżnicowanych kosztów świadczenia dóbr i usług publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jest to możliwe dzięki identyfikacji dysfunkcji obecnych w aktualnie istniejącym modelu. Wynikami pracy są wady aktualnego systemu, do których w szczególności zaliczono:

- brak powiązania globalnej kwoty subwencji ogólnej ze składowymi budżetu państwa,
- pomijanie, przy ocenie potencjału dochodowego jednostki oraz wyliczaniu składowych subwencji, wpływów z niektórych źródeł dochodów,
- zbyt mocne osłabienie stymulacyjnego charakteru dochodów własnych,
- brak określania przeliczeniowej liczby mieszkańców w przypadku licznych jednostek samorządu terytorialnego,
- brak dostosowania mechanizmu wpłat na część równoważącą do zjawiska cykli koniunkturalnych,
- zbyt dużą restrykcyjność mechanizmu korekcyjno-solidarnościowego,
- nieprzestrzeganie wymogu obiektywizacji kryteriów i ich stabilności podczas konstruowania wybranych części subwencji,
- niedostosowanie wielkości części oświatowej do kosztów realizacji zadań oświatowych,
- stosowanie w algorytmie podziału części oświatowej kryteriów zbyt rozdrobnionych i niedopasowanych do realiów.

Szczegółowy opis dysfunkcji zawarto na stronach 220-230 monografii. Ich analiza polegająca na szukaniu sposobów eliminacji, a tam, gdzie było to niemożliwe - redukcji oddziaływania, doprowadziła do nakreślenia pożądanego modelu subwencjonowania samorządu terytorialnego w Polsce. Graficznie ilustruje go rysunek 1.

Rys. 1. Proponowany model subwencjonowania samorządu terytorialnego w Polsce

Punktem wyjścia do jego stworzenia było założenie, że zmiany powinny mieć charakter kompleksowy, a więc obejmować zarówno wyrównanie pionowe, jak i poziome oraz eliminować opisane wcześniej wady. Wyróżniono w nim dwa komponenty, w obrębie których wydzielono cztery podstawowe części: wyrównawczą, solidarnościową, korekcyjną oraz oświatową. W każdym komponencie wyodrębniono także rezerwę. Określono ponadto cel, jaki powinna realizować każda z części, i źródła z jakich pochodzić będą środki na jej sfinansowanie. Szczegółowe rozwinięcie reguł funkcjonowania systemu subwencjonowania według zaproponowanego modelu znalazło się w monografii na s. 233-243. Ze względu na to, że rozważania zawarte w pracy mają charakter teoretyczno-aplikacyjny, wnioski – w postaci proponowanego modelu subwencjonowania – mogą znaleźć praktyczne zastosowanie w kształtowaniu systemu finansowego samorządu terytorialnego.

4.5. Wkład w rozwój dyscypliny finanse

Zaprezentowane w książce rozważania i wyniki badań wpisują się w nurt doskonalenia systemu finansowania samorządu terytorialnego w Polsce. Biorąc pod uwagę, że - jak dotąd - istnieje niedosyt opracowań monograficznych, w których przewodnią osią badań i analiz jest system subwencjonowania, w ujęciu syntetycznym za wkład w rozwój dyscypliny finanse uznano:

- krytyczną ocenę teorii samorządu terytorialnego, nurtów w teoriach finansów publicznych, ich funkcji, a także zasad systemu finansów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzoną z punktu widzenia konsekwencji i wpływu na system subwencjonowania,

- usystematyzowanie pojęć związanych z subwencjami oraz przedstawienie miejsca, roli, wskazanie cech subwencji jako grantu ogólnego, na tle różnorodnych klasyfikacji dochodów sektora finansów publicznych, w tym podsektora samorządowego,
- ocenę zakresu podobieństw i różnic między subwencjami a innymi transferami zewnętrznymi (dotacjami celowymi oraz udziałami w dochodach z podatków stanowiących dochód budżetu państwa) poprzedzoną analizą piśmiennictwa w zakresie typologii i nazewnictwa (polsko- i anglojęzycznego) stosowanego na określenie różnych rodzajów transferów zewnętrznych, w tym także subwencji, wraz z przedstawieniem cech każdej z grup i odniesieniem do istniejącej w Polsce systematyki,
- analizę systemu subwencjonowania z punktu widzenia relacji fiskalnych,
- charakterystykę systemów subwencjonowania samorządu terytorialnego istniejących w jedenastu wybranych krajach (Słowenia, Litwa, Albania, Finlandia, Norwegia, Niemcy, Włochy, Francja, Australia, Kanada i Stany Zjednoczone), przy czym kryterium wyboru była różnorodność: wielkości kraju, ustroju państwa, długości istnienia samorządu terytorialnego, jego organizacji, rozmiaru sektora finansów publicznych itp.,
- analizę systemu subwencjonowania samorządu terytorialnego w Polsce, dokonaną w sposób kompleksowy, tzn. w ujęciu historycznym oraz współczesnym, obejmującą redystrybucję poziomą i pionową, w ujęciu globalnym, jak i z podziałem na gminy, powiaty i województwa samorządowe odniesionym do wszystkich części subwencji ogólnej; charakterystyce poddano zarówno rozwiązania dotyczące funkcjonowania mechanizmu, jak i ekonomicznych skutków istnienia tych rozwiązań dla budżetów samorządowych,
- zidentyfikowanie dysfunkcji w aktualnym systemie subwencjonowania,
- zaproponowanie rozwiązań racjonalizujących system, które dysfunkcje eliminują bądź minimalizują.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

5.1. Nurty badawcze

Moim głównym nurtem badawczym, wokół którego koncentruję swoją działalność naukową, są finanse samorządu terytorialnego. Przedstawiam je często w szerszym kontekście finansów publicznych czy polityki fiskalnej państwa. Tak zdefiniowany zakres zainteresowań badawczych znajduje odzwierciedlenie w moim dorobku naukowym. Do

publikacji należących do tego nurtu włączyć można te, które w *Załączniku nr 4* oznaczone zostały następującymi numerami: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 37, 41.

Ich tematyka ogniskuje się wokół wielu aspektów dotyczących finansów samorządu terytorialnego, takich jak: dochody, wydatki czy zadłużenie, a także wokół wybranej szczegółowej problematyki związanej z finansami samorządu terytorialnego, jak np. wydatki inwestycyjne, dotacje celowe, dochody z udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, a także - stanowiące trzon monografii - subwencje.

Najważniejsze wnioski płynące z analiz przeprowadzonych w wymienionych publikacjach są następujące:

1. Istnieje związek między typem dochodu własnego, wyróżnionym ze względu na zakres władztwa podatkowego, a wielkością wydatków inwestycyjnych. Największy wpływ na wydatki inwestycyjne mają dochody o szerokim władztwie podatkowym (ich przykładem są wpływy z podatku od nieruchomości): w gminach zwiększenie wpływów z tej grupy o 1 mln zł oznaczało zwiększenie wydatków inwestycyjnych o 2,18 mln zł, a w miastach na prawach powiatu o 1,32 mln zł. Dochody, wobec których zakres władztwa podatkowego jest mniejszy (lub nie ma go wcale), w większym stopniu przeznaczane są na wydatki bieżące. A zatem jednostki samorządu terytorialnego powinny mieć przypisane dochody własne, co do których mają największe kompetencje w ich kształtowaniu, gdyż one w największym stopniu przekładają się na ich aktywność inwestycyjną dając tym samym najsilniejszy bodziec rozwojowy (na podstawie: *More freedom – more investments. The relationship between the extent of fiscal autonomy with respect to own revenues and investment expenditures of Polish communes and cities with county right*).
2. Władztwo podatkowe jest rdzeniem polityki podatkowej wchodzącej w skład szerszego pojęcia polityki fiskalnej. Polityka podatkowa może być realizowana również na poziomie samorządowym, aczkolwiek tylko przez władze gminne, gdyż tylko gminne jednostki samorządowe względem wybranych podatków mogą podejmować decyzje co do ich konstrukcji, stawek lub sposobu poboru. Można ją przedstawić od strony finansowej, czyli z punktu widzenia efektów i skutków podjętych decyzji dla budżetu np. miasta. W przypadku Gdańska wpływy z podatków, co do których władze mogą prowadzić politykę, stanowią istotną, lecz nie największą część budżetu. Dominujące znaczenie ma podatek od nieruchomości, zaś marginalne np. podatek dochodowy opłacany w formie karty podatkowej. Gdańsk w ramach prowadzenia własnej polityki podatkowej stosuje umorzenia, odroczenia lub rozłożenia na raty z tytułu należności podatkowych, przy czym

- wielkość umorzeń, odroczeń czy rozłożeń na raty jest większa w stosunku do osób fizycznych niż osób prawnych (na podstawie: *Polityka podatkowa Gdańska*).
3. Jednym z obszarów polityki fiskalnej państwa są wydatki budżetowe, w tym transfery ogólnego przeznaczenia będące specyficznym rodzajem wydatków kierowanych z budżetu centralnego do samorządu terytorialnego. Na podstawie syntetycznego miernika polityki fiskalnej realizowanej za pośrednictwem transferów ogólnych przy wykorzystaniu metody unitaryzacji wartości cech statystycznych w następujących państwach: Francja, Włochy, Holandia, Litwa, Polska i Finlandia, najwyżej oceniono politykę fiskalną realizowaną poprzez transfery ogólne w Holandii (na podstawie: *Systems of general grants for local governments in selected EU countries against the background of the general theory of fiscal policy*).
 4. Nawet zdecentralizowane w wydatkowaniu środki, których przykładem jest subwencja ogólna, podlegają ograniczeniom w rozdysponowaniu wynikającym z konieczności zapewnienia ładu finansów publicznych. Na podstawie analizy zakresu przedmiotowego i podmiotowego naruszenia dyscypliny przez jednostki samorządu terytorialnego, przy wykorzystaniu metody badawczej studium przypadku (*case study*) przedstawiono przypadki naruszeń dyscypliny finansów publicznych w gminach wiejskich województwa pomorskiego w obszarze wykorzystania części oświatowej subwencji ogólnej (na podstawie: *Naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie wykorzystania subwencji ogólnej*).
 5. Polski podsektor samorządowy realizuje blisko 60% wydatków podsektora rządowego. Udział ten obrazuje zakres decentralizacji zadań publicznych. Liczba i różnorodność tych zadań wpływają na konieczność wykonania niektórych z nich przez podmioty inne niż samorządowe jednostki budżetowe, w tym także nienależące do sektora finansów publicznych. Środki na wykonanie zadania przekazywane są im pod postacią dotacji. Tryb oraz zasady udzielania i przekazywania dotacji przez jednostki samorządu terytorialnego są częstym źródłem naruszeń dyscypliny finansów publicznych, dlatego w artykule scharakteryzowano reguły dotowania podmiotów spoza sektora finansów publicznych, które zobrazowano przykładami naruszeń dyscypliny finansów publicznych, jakie w ostatnich latach wystąpiły w związku z udzielonymi dotacjami na terenie województwa pomorskiego (na podstawie: *Zasady, tryb przyznawania i przekazywania dotacji celowych przez jednostki samorządu terytorialnego a naruszenie dyscypliny finansów publicznych*).

6. Istnieje związek między przyrostem dotacji celowych i wydatków inwestycyjnych oraz, analogicznie, między dochodami własnymi a wydatkami inwestycyjnymi. Dochody, które w największym stopniu przekładają się na inwestycje to, uogólniając, dotacje celowe. Przepuszczalną przyczyną, wyjaśniającą dlaczego nie ma zależności między wpływami z tytułu subwencji ogólnej a wydatkami inwestycyjnymi jednostek samorządu terytorialnego, jest nieprzestrzeżenie przy jej konstrukcji wymogów zasady adekwatności. Na podstawie wyników badań statystycznych oraz porównania wpływów z części oświatowej subwencji ogólnej oraz jej całkowitej wielkości w stosunku do wydatków oświatowych jako najbardziej prawdopodobne wytłumaczenie braku związku przyjęto wysokość wydatków oświatowych, które często przekraczają całkowite wpływy z subwencji ogólnej. Wnioski wyciągnięto na podstawie badań zawartych w części analitycznej przeprowadzonych dla 4 grup jednostek: gmin, powiatów, województw oraz miast na prawach powiatów (na podstawie: *Does the source matter? Generation of investment expenditures by different types of local government revenues* oraz *General grants and development – a relationship without a future? The effects of the structure of general grants on the development of local government units in Poland* oraz *Dlaczego subwencje nie są rozwojowe? Próba identyfikacji przyczyn braku wpływu subwencji na wydatki inwestycyjne*).
7. Powodem, dla którego wydatki inwestycyjne są szczególną składową budżetu, jest ich bezpośrednie powiązanie ze stanem infrastruktury uważanej za jeden z istotnych czynników rozwojowych. Mimo, że dużym miastom łatwiej dynamizować rozwój, gdyż – chociażby ze względu na liczebność mieszkańców – są atrakcyjnym partnerem dla biznesu, nowoczesnych technologii czy zaawansowanych usług, to na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że wielkość i możliwości inwestycyjne nie są uwarunkowane liczebnością miasta, lecz jego położeniem. Atrakcyjne turystycznie usytuowanie jest silną lokomotywą rozwojową, miasta o takich cechach inwestują w przeliczeniu na mieszkańca więcej niż duże miasta województwa pomorskiego (na podstawie: *Rozwój małych miast w świetle wydatków inwestycyjnych – na przykładzie gmin miejskich województwa pomorskiego*).
8. Pomiar efektywności wydatków dużych miast za pomocą nieparametrycznej metody oceny efektywności względnej Data Envelopment Analysis (DEA), w której za nakład przyjęto wydatki budżetowe ogółem na mieszkańca, zaś rezultaty zobrazowano za pomocą siedmiu wskaźników wpływających na jakość życia mieszkańców w obszarach: opieki zdrowotnej, finansów gospodarstw domowych, rynku pracy, edukacji, wypoczynku

i rekreacji, bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony środowiska naturalnego pozwolił na stwierdzenie, że potwierdzone zostały założone na początku badań hipotezy. Formułując je przyjęto, że efektywność wydatków budżetowych jest większa w miastach o mniejszej liczebności mieszkańców oraz w miastach z mniejszymi wydatkami *per capita* (na podstawie: *Pomiar efektywności wydatków budżetowych dużych miast w Polsce*).

9. Analiza systemu wpłat na jedną z trzech części subwencji ogólnej - regionalną, a więc ograniczoną do szczebla wojewódzkiego samorządu terytorialnego wykazała, że w większości lat jedyną jednostką wnoszącą wpłaty tę część, zwaną również "janosikowym", która stanowi przykład redystrybucji poziomej, jest województwo mazowieckie. Na podstawie analiz wpływu systemu na dochody województw sformułowano zalecenia jego modyfikacji. Dotyczyły one m.in. skrócenia przesunięcia czasowego, wprowadzenia górnego limitu wpłat w stosunku do dochodów czy też zastosowania demograficznych współczynników korekcyjnych. Zmiany pozwoliłyby na prowadzenie polityki rozwoju finansowanej dochodami własnymi nawet największemu płatnikowi, czyli Mazowszu - na podstawie: *Wpłaty na część regionalną subwencji ogólnej – aspekty teoretyczne oraz doświadczenia praktyczne (ze szczególnym uwzględnieniem dochodów województwa mazowieckiego)*.
10. W przypadku województw "janosikowe" ma obecnie zmienioną formułę w stosunku do postaci obowiązującej w momencie uchwalenia ustawy z 2009 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Istotną informacją, nie tylko w przypadku naliczania wpłat w ramach redystrybucji poziomej czy - w dalszej kolejności - ich rozdzielania, ale także w ramach redystrybucji pionowej są przesłanki naliczania i rozdzielania kwot subwencji. Przesłanki te formalnie nazywane są kryteriami. Warunki otrzymania środków mogą być tak skonstruowane, że brak ich spełnienia dyskwalifikuje jednostkę przestrzenną, która nie może uzyskać określonej części/kwoty subwencji (nazywane są wtedy kryteriami bezwzględnymi), albo jedynie decydują o ilości przyznanych środków - te przesłanki określane są jako względne. Ich znajomość jest istotna dla władz samorządowych wszystkich szczebli. Zgodnie z rozwiązaniami zawartymi w ustawie w momencie jej uchwalenia w zakresie pierwszej i drugiej części subwencji (wyrównawcza i równoważąca/regionalna) dominowały kryteria bezwzględne, w trzeciej - oświatowej - względne (na podstawie: *Kryteria przyznawania subwencji ogólnej jednostkom samorządu terytorialnego*).

11. Analiza subwencji na poziomie wojewódzkim była dopełnieniem wcześniejszych analiz subwencji ogólnej przeprowadzonych dla szczebla gminnego i powiatowego. W przypadku powiatów zwrócono uwagę na taką konstrukcję zasilenia subwencyjnego, które powodowało, że powiat gdański, cechujący się wprawdzie najniższym poziomem bezrobocia, ale najwyższymi dochodami podatkowymi miał jednocześnie najniższe dochody ogółem na mieszkańca spośród wszystkich powiatów ziemskich województwa pomorskiego. Na stan ten wpływ miała silnie zróżnicowana wielkość zasilen subwencyjnych powiatów w obrębie województwa oraz restrykcyjna konstrukcja subwencji w odniesieniu do powiatów o stosunkowo wysokich dochodach podatkowych. Różnica w dochodach powinna z jednej strony uwzględniać zakres zadań, które wykonują powiaty np. o wysokim poziomie bezrobocia na rzecz aktywizacji lokalnych rynków pracy, ale z drugiej nie zniechęcać do uzyskiwania wysokich dochodów podatkowych. W artykule zalecono, by w tym kierunku zmierzały modyfikacje systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Analizując z kolei subwencjonowanie gmin zwrócono uwagę, że regulacji prawnych zawartych w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 2003 roku nie należy uważać za docelowe. Wprawdzie zgodnie z oczekiwaniami znaczenie subwencji jako źródła dochodów zaczęło maleć, lecz należy zwracać szczególną uwagę, by subwencja nie przejmowała funkcji zarezerwowanych dla podatkowych dochodów własnych. Może to zdarzyć się w sytuacjach, gdy w wyniku zmniejszania ich liczby bądź wydajności zaczną maleć wpływy z tych źródeł. Taka sytuacja będzie przeczyć zasadom decentralizacji i samodzielności jednostek samorządu terytorialnego, które uznaje się za bazowe dla funkcjonowania samorządu terytorialnego (na podstawie: *Subwencjonowanie jednostek samorządu gminnego w województwie pomorskim w latach 2004-2006* oraz *Struktura subwencji wybranych powiatów ziemskich województwa pomorskiego – analiza porównawcza z lat 2005-2007*).
12. Wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, mimo formalnego przyporządkowania do dochodów własnych, mają wiele cech wspólnych z subwencjami ogólnymi, jak chociażby scentralizowane zasilanie i zdecentralizowane wydatkowanie. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, że największe znaczenie mają w gminach miejskich oraz graniczących z aglomeracjami. W tych jednostkach silniej odczuwane są zmiany we wpływach z PIT spowodowane zmianami w koniunkturze gospodarczej. W innych, w których dochody te nie są tak istotnym źródłem, czyli np. w gminach wiejskich, fluktuacje we wpływach z PIT na skutek zmian koniunktury są

praktycznie niezauważalne (na podstawie: *Analiza dochodów z udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w gminach województwa pomorskiego*).

13. Analiza struktury i zmian tych dochodów w czasie w latach 1999-2004 w gminach województwa pomorskiego pozwoliła na sformułowanie wniosków co do cech jednostek przestrzennych z ich wysokim poziomem. W województwie pomorskim niebagatelne znaczenie - zarówno dla dochodów własnych, jak i dochodów ogółem - ma położenie nadmorskie. Jest to cecha wyróżniająca gminy o wysokich dochodach. Drugą taką cechą, szczególnie w odniesieniu do udziałów dochodów własnych, są funkcje municypalne, przy czym nabierają one znaczenia przy osiągnięciu przez miasto określonej „masy krytycznej” ze względu na liczbę ludności i, co jest z tym powiązane, gdy w skład gminy nie wchodzi miejscowości wiejskie. Gminy miejskie mają średnio o 20 do 30 punktów procentowych większe udziały dochodów własnych w dochodach ogółem niż pozostałe dwa typy gmin. Niskie udziały dochodów własnych osiągają gminy wiejskie, a niskie dochody ogółem na mieszkańca – niewielkie miasta (na podstawie: *Zmiany w poziomie dochodów gmin województwa pomorskiego w latach 1999-2004*).
14. Również dotacje celowe są dochodem o cechach zbliżonych do subwencji. W literaturze anglojęzycznej często omawia się je łącznie traktując dotacje oraz subwencje jako dwa różne - celowe (specyficzne) oraz ogólne - typy nadrzędnej kategorii grantów. Zarówno dotacje celowe, jak i subwencje ogólne powinny mieć uzupełniające znaczenie w samorządowych budżetach, co starano się wprowadzić ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 2003 roku. Empiryczna weryfikacja, czy cel ten został osiągnięty pozwoliła na sformułowanie wniosku, że zahamowana została tendencja, którą można było zaobserwować na początku obecnego stulecia, zwiększania udziału, a tym samym i znaczenia, dotacji celowych w budżetach samorządowych, gdyż od roku 2003 udział dotacji celowych z budżetu państwa w sektorze samorządowym kształtował się na poziomie 13-15%. Dotacje celowe w systemie finansowania samorządów terytorialnych w Polsce pełniły właściwą, czyli uzupełniającą funkcję. Sytuacja nie była jednolita na wszystkich szczeblach samorządowych, gdyż poziom dotowania powiatów był najwyższy spośród wszystkich szczebli samorządu w Polsce. Ponadto założono, że z powodu zmniejszonego tempa przyrostu wpływów z dochodów własnych na skutek kryzysu, udział dotacji celowych z budżetu państwa w strukturze dochodów jednostek samorządowych w kolejnych latach będzie rósł przekraczając średni poziom z okresu badawczego (na podstawie: *System of specific grants for local government units in Poland*).

15. Gospodarka gruntami obejmuje działania związane m.in. z określaniem wysokości obowiązujących na terenie gminy stawek podatku od nieruchomości. Na podstawie analizy wielkości stawek podatku od nieruchomości w odniesieniu do nieruchomości gruntowych w małych miastach województwa pomorskiego będących od strony administracyjnej gminami miejskimi stwierdzono, że podatek ten pełni przede wszystkim funkcję fiskalną. Funkcja stymulująca zauważana jest sporadycznie. Zmniejszanie stawek w stosunku do wartości maksymalnych rzadziej i w mniejszym stopniu dotyczy gruntów wykorzystywanych w działalności gospodarczej niż w pozostałych przypadkach (na podstawie: *Gospodarka gruntami w małych miastach na podstawie stawek podatku od nieruchomości w gminach miejskich województwa pomorskiego*).
16. Nie tylko subwencje w systemie finansów samorządu terytorialnego winny zostać zmodyfikowane. Przykładem są też dochody majątkowe wprowadzone poprzez zmianę ustawy o finansach publicznych pod koniec roku 2006, która zaczęła obowiązywać od roku 2007. Źródła dochodów majątkowych istnieją długo, praktycznie od momentu reaktywowania samorządu terytorialnego, jednak nakaz wydzielenia i wykazywania w statystyce, został wprowadzony wspomnianą zmianą ustawy. Z założenia przekształcane powinny być w wydatki majątkowe. Aktualnie istniejąca ich konstrukcja nie daje pełnego obrazu dochodów, których źródłem jest majątek jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, ze względu na brak przejrzystego powiązania z wydatkami majątkowymi dochody majątkowe nie odzwierciedlają też aktywności inwestycyjnej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (na podstawie: *Property revenues and expenditures of local government units in Poland* oraz *Kształtowanie się dochodów majątkowych jednostek samorządu terytorialnego w latach 2007-2008*).
17. Niektóre dysfunkcje subwencji ujawniły się szczególnie mocno w momencie zaistnienia światowego kryzysu gospodarczego, który miał wpływ na stan sektora finansów publicznych również w Polsce. Porównanie budżetów województw samorządowych w pierwszych latach po pojawieniu się kryzysu z okresem poprzedzającym pozwoliło na wyciągnięcie wniosków, jaką strategię funkcjonowania regionów w sytuacji kryzysu wybrały władze wojewódzkie. Nie zaobserwowano wdrażania strategii zachowawczej. Analiza danych do roku 2009 włącznie pozwoliła na stwierdzenie, że stosowano głównie strategię spowolnionego rozwoju, jednak wstępne dane za rok 2010 wskazywały, że zaczynała dominować strategia przejściowych ograniczeń i rezygnacji. Natomiast w odniesieniu do całego podsektora samorządowego i pierwszych przejawów kryzysu w samorządowych budżetach zaobserwowano, że mimo zmniejszonych wpływów do

budżetów jednostek samorządu terytorialnego, wydatkowa część tych budżetów nie uległa jednoczesnemu zmniejszeniu. Otrzymane wyniki pozwoliły na sformułowanie wniosku, że krótkotrwały wpływ, który można nazwać natychmiastowym, nie został zaobserwowany, gdyż wydatki w ujęciu nominalnym i realnym rosły. Uznano więc, że „koszty” kryzysu, które w przypadku podsektora samorządowego objawiły się zmniejszeniem wpływów do budżetów, zostały przerzucone na lata późniejsze. Nie bez znaczenia na ich poziom miała wpływ także panująca wcześniej koniunktura przejawiająca się znacznym przyrostem dochodów oraz napływem środków z Unii Europejskiej (na podstawie: *Zmiany w wydatkach jednostek samorządu regionalnego na tle światowego kryzysu* oraz *Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w dobie kryzysu*).

18. Próby modyfikacji systemu finansów samorządu terytorialnego podejmowane były wielokrotnie. Jedną dotyczyła zmiany sposobu wyliczania dopuszczalnego zadłużania jednostek samorządu terytorialnego. W miejsce dotychczasowego ujednoliconego wskaźnika wprowadzono wskaźnik indywidualny, wyliczany oddzielnie dla poszczególnych jednostek, a w celu dostosowania finansów do nowych wymogów wprowadzono w przypadku niektórych rozwiązań oceniających możliwości obsługi długu okres przejściowy, w czasie którego wiążącym aktem prawnym była obecna ustawa, lecz z rozwiązaniami dotyczącymi limitu zadłużania przedstawionymi w ustawie poprzedniej. Zmiana zasad wyznaczania górnych granic zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego miała na celu likwidację finansowych barier w stosunku do jednostek z dużym potencjałem rozwojowym. Na podstawie przeprowadzonej w artykule symulacji stwierdzono, iż dla niektórych z nich okazał się on niezbędny, gdyż w 2010 roku nie spełniłyby nowych uregulowań. Z drugiej strony, na podstawie wyników badań przyjęto, że brak spełnienia ustawowych wymogów nie był zjawiskiem powszechnym i nie dotyczył większości jednostek przestrzennych (na podstawie: *Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w perspektywie zmian ustawowych* oraz *Dług jednostek samorządu terytorialnego w świetle uregulowań prawnych*).

19. Na strukturę budżetów samorządowych, poprawiając warunki prowadzenia działań rozwojowych, wpłynęły też środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Nabrały one znaczenia w momencie przystąpienia Polski do UE. Badania dotyczące środków z pierwszego okresu programowania, z którego Polska korzystała, zawężone do powiatów ziemskich województwa pomorskiego wykazały, że wszystkie z nich skorzystały ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Większość pozyskanych środków

miała charakter inwestycyjny, ale ich znaczenie w budżetach powiatowych nie było duże: całkowita wielkość środków sporadycznie przekraczała 5% dochodów. Większe zróżnicowanie zaobserwowano po stronie wydatkowej, zwłaszcza po stronie wydatków inwestycyjnych. Należy przy tym pamiętać, że zdecydowanie najwięcej środków unijnych z okresu 2004-2006, który od strony finansowej dominował w budżetach w latach 2006-2008, spożytkowały gminy (na podstawie: *Level and significance of European Union means in the budgets of non-urban poviats of Pomeranian voivodeship*).

20. Problemem związanym ze stroną dochodową budżetów samorządowych, zwłaszcza na szczeblu gminnym, jest duża liczba małowydajnych źródeł dochodów. Tezę tę zweryfikowano w odniesieniu do opłat. W artykule przeanalizowano większość (14) opłat, które stanowią źródło zasilen budżetów gmin. Scharakteryzowano w nim ich rolę w systemie dochodów jednostek stopnia podstawowego, przedstawiono podstawowe podziały, zawarto ogólną charakterystykę, jak również szczegółowy opis każdej z nich, przy czym dotyczy to zarówno przedmiotu, podmiotu opodatkowania, zakresu wpływu organów stanowiących na jej ostateczną konstrukcję, jak i ekonomicznego znaczenia w postaci wielkości zasilen budżetowych z poszczególnych danin. Oprócz znacznej różnorodności opłaty charakteryzują się ponadto dużą zmiennością w czasie, co również stało się przedmiotem analiz (na podstawie: *Dochody gmin z tytułu opłat*).

Pozostałe nurty badawcze, które uwidoczniły się w moich pracach naukowo-badawczych można przedstawić w trzech grupach: problematyka rozwoju lokalnego i regionalnego, strategie rozwoju jednostek samorządu terytorialnego oraz marketing terytorialny (marketing miejsc). Często prace, zwłaszcza z zakresu rozwoju lokalnego i regionalnego, nawiązują jednocześnie do zagadnień finansów samorządowych, a więc łączą problematykę z dwóch nurtów badawczych. Wymienione wyżej nurty znalazły odzwierciedlenie głównie w pracach opublikowanych w pierwszych latach po uzyskaniu stopnia doktora. Do publikacji związanych z nurtem rozwoju lokalnego i regionalnego zaliczam te, które w *Załączniku 4* oznaczone zostały numerami: 7, 8, 12, 18, 23, 28, 45. Z kolei w nurt strategii rozwoju jednostek samorządu terytorialnego wpisują się publikacje oznaczone numerami: 19, 36, 38, 43, 44, 47, 49, 50, a w nurt marketingu terytorialnego (marketingu miejsc) - 14, 17, 40, 48 i 52. Ze względu na to, że obejmują tematykę, która nie jest wiodąca w moich zainteresowaniach naukowych, dokonania tam zawarte przedstawione zostały w nieco bardziej zwięzły sposób.

W odniesieniu do nurtu rozwoju lokalnego i regionalnego poruszona problematyka dotyczyła, między innymi, zagadnień rozwoju małych miast. Małe miasta, do których należy

Sztum, borykające się z wieloma problemami społecznymi, jak na przykład dziedziczone bezrobocie, mogą próbować je rozwiązać nie tylko poprzez opracowanie i wdrożenie własnej strategii. Włączanie się w realizację strategii większych obszarów, zwanych obszarami funkcjonalnymi - jako partner współodpowiedzialny za prawidłową realizację niektórych zaplanowanych zadań, zwłaszcza w przypadku przedsięwzięć niemożliwych do wykonania przez jedną jednostkę przestrzenną, może przynieść miastu wymierne korzyści zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym czy środowiskowym. Współpraca ta wspierana jest środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej dedykowanymi realizacji zadań strategii obejmującej swoim zasięgiem miasto i obszary z nim funkcjonalnie powiązane - na podstawie: *Miejskie obszary funkcjonalne a rozwój małych miast (na przykładzie MOF Malborka i miasta Sztum)*.

Podstawowym i zarazem głównym celem zarządzania jednostkami administracyjno-przestrzennymi jest ich rozwój. Rozwój regionalny to proces, w trakcie którego obserwuje się trwałą wzrost potencjału gospodarczego, systematyczną i stałą poprawę konkurencyjności oraz poziomu życia mieszkańców. Rozwój zrównoważony jest stosunkowo nową kategorią rozwoju społeczno-gospodarczego. Cechuje się tym, że prowadzi do pozytywnych zmian jakościowych i ilościowych na danym obszarze przy jednoczesnej dbałości o środowisko i realizacji zasady równości społecznej. Ze względu na to, że prowadząc go dąży się do równowagi między wymienionymi sferami, zwanych ładami, współcześnie w coraz większej liczbie krajów wytycza kierunek zarządzania przestrzenią (na podstawie: *Sustainable Development on the Background of a General Theory of Regional Development*).

Zagadnienia związane z rozwojem regionów i określeniem jego poziomu były poruszane w Polsce od lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, czyli przed rozpowszechnieniem koncepcji rozwoju zrównoważonego. Dyskusja nasiliła się w momencie wejścia w życie drugiego etapu reformy samorządowej ustanawiającej samorząd terytorialny na szczeblu powiatowym i wojewódzkim. Z czasem, głównie z powodu perspektywy włączenia Polski do Unii Europejskiej i możliwości skorzystania z unijnych funduszy, problematyka ta stała się jeszcze bardziej ważką. W strukturach władzy centralnej wydzielono ministerstwo zajmujące się rozwojem regionalnym oraz przyjęto akty prawne regulujące podstawowe zagadnienia z nim związane. Wyniki badań, w których określano poziom rozwoju regionów doprowadziły do następujących konkluzji:

- istnieją różnice w poziomie rozwoju poszczególnych obszarów,

- rozwój ten nie jest przestrzennie równomierny i istnieje duże prawdopodobieństwo, że nierówności będą się pogłębiać,
- można zatem stwierdzić, że dominuje rozwój spolaryzowany, a nie zrównoważony,
- najwyższy poziom rozwoju zanotowano w podregionach, w obrębie których zlokalizowane duże miasta - jest to jednak przesłanka konieczna, ale niewystarczająca do osiągnięcia poziomu rozwoju zapewniającego przewagę konkurencyjną,
- czynnikiem, który bezwzględnie musi zaistnieć, by zanotować szybszy rozwój niż obszarów otaczających, jest regionalna stołeczność, którą należy traktować jako lokomotywę rozwoju; nie sama wielkość miasta jest ważna dla rozwoju, lecz wypełniane przez niego funkcje administracyjne - regionalnych stolic,
- również w układzie przestrzennym występują różnice w poziomie rozwoju, podregionami o wyższym poziomie rozwoju są te, leżące na zachodzie kraju (na podstawie: *Zróznicowanie w poziomie rozwoju podregionów NTS 3 w północnym regionie Polski oraz Klasyfikacja polskich wschodnich i zachodnich obszarów przygranicznych na szczeblu NUTS 3 według poziomu rozwoju*).

Rozwój jednostek przestrzennych nie jest badany tylko na poziomie regionalnym. Analizowany jest również na szczeblu lokalnym. Ograniczony do barier (z pominięciem czynników) i zawężony do gmin pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- wśród barier wewnętrznych na pierwszy plan wysuwa się bezrobocie, czyli pochodna sytuacji ekonomicznej będącej ograniczeniem zewnętrznym. Z brakiem pracy powiązany jest płytki rynek pracy, pauperyzacja mieszkańców, mała podaż pracy i niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych, by ją zaoferować. Przeszkoda rozwojowa to także infrastruktura techniczna, jej zły stan oraz braki niektórych składników, np. oczyszczalni ścieków, wysypisk śmieci. Problemem jest stan dróg i ulic, oraz ich ilość przekładająca się niekorzystnie na przepustowość. W szerszym rozumieniu drogi i ulice wchodzi w skład infrastruktury technicznej, niemniej z powodu wyjątkowo złego stanu ujmowane są oddzielnie,
- bariery wewnętrzne można podzielić na bezwarunkowe, zawsze prowadzące do ograniczenia rozwoju oraz warunkowe, których istnienie wiąże się z ryzykiem spowolnienia rozwoju,
- główną zewnętrzną przyczyną niskiego tempa rozwoju układu lokalnego jest sytuacja ekonomiczna kraju - listę barier otwiera recesja gospodarcza i jej przejawy; do często wymienianych należy też bezrobocie i związane z nim ubożenie społeczeństwa, a także

brak środków na jego zwalczanie; dekonstrukcja pociągnęła za sobą spadek liczby inwestycji. Poważnym ograniczeniem jest również polityka finansowa i fiskalna. Zwracana jest uwaga na brak jasno określonej koncepcji prowadzenia takiej polityki, a tam gdzie istnieje, cechuje się wysoką niestabilnością (na podstawie: *Bariery rozwoju lokalnego*).

Mój ostatni nurt badawczy określony został jako marketing miejsc/marketing terytorialny. Jego początek w Polsce datuje się na wczesne lata dziewięćdziesiąte ub. wieku, gdy po przemianach ustrojowych zapoczątkowanych w 1989 r. powstały pierwsze jednostki samorządu terytorialnego - gminy. Pozostałe czynniki mające wpływ na jego ugruntowanie i rozwój zakwalifikować można do trzech grup, umownie nazwanych: marketingowymi, gospodarczymi i ustrojowymi. Specyfika marketingu terytorialnego wynika z wielu przesłanek, jak chociażby trudności w jednoznacznym określeniu klientów, szczególnie w odniesieniu do mieszkańców, ograniczone możliwości wykorzystania zintegrowanych narzędzi marketingu czy obostrzeń w swobodzie wyboru kierunków działania (na podstawie: *Marketing terytorialny*).

Zespół instrumentów, za pomocą których jednostka terytorialna komunikuje się z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym, przekazuje informacje charakteryzujące jej profil społeczno-gospodarczy, podkreśla silne strony, sukcesy, zamierzenia, przekazuje decyzje i planowane przedsięwzięcia to promocja terytorialna, czyli jeden z elementów marketingu-mix. W konkurencyjnym otoczeniu, w którym funkcjonują obecnie jednostki samorządu terytorialnego, przygotowanie oferty produktowej nie jest wystarczające. Istnieje potrzeba i konieczność zakomunikowania o jej istnieniu, w efekcie czego odbiorcy wykażą zainteresowanie i chęć nabycia. Do podstawowych instrumentów promocji w myśl klasycznych założeń teorii marketingu należą: reklama, public relations i publicity, promocja sprzedaży oraz sprzedaż osobista. Grupa ta często jest rozszerzana o marketing bezpośredni, który w przypadku jednostek terytorialnych w dobie rozwoju technologii komputerowych sprowadza się do komunikacji multimedialnej odbywającej się za pomocą Internetu. Wybór kombinacji instrumentów uzależniony jest od celu promocji, założonych nakładów finansowych, czyli rozmiaru budżetu, cech i charakteru produktu, który będzie za jej pomocą wspierany, planowanego obszaru rynkowego, na którym prowadzona będzie kampania, a także działaniami konkurentów. Najczęściej związane są ze zwiększeniem atrakcyjności terytorium jako miejsca zamieszkania, spędzania wolnego czasu czy prowadzenia działalności gospodarczej. Promocja, jako jeden z instrumentów marketingu-mix, nie powinna realizowana być niezależnie od innych działań. To jeden z elementów mieszanki

marketingowej, ich odpowiednia kombinacja prowadzi do osiągnięcia celów marketingu terytorialnego, których finalnym efektem powinna być wyższa jakość życia mieszkańców oraz szybszy rozwój terytorium (na podstawie: *Possibilities of applying standard tools of promotion in place marketing* oraz *Promotion and its tools in territorial marketing*).

Moje zainteresowania naukowe skupiały się także wokół tematyki strategii jednostek samorządu terytorialnego. Przenikają się one z wcześniej wspomnianą problematyką rozwoju lokalnego i regionalnego. O ile dana jednostka decyduje się wdrażać rozwój zrównoważony, to podstawowe wyznaczniki tego rozwoju, takie jak: efektywność gospodarcza, akceptacja społeczna i ochrona środowiska, powinny znaleźć odbicie w jej strategii. Analiza pod tym względem Strategii Rozwoju Gdańska, która tworzona była z założeniem, by dzięki niej realizować ideę zrównoważonego rozwoju oraz programów operacyjnych uszczegółowiających zawartą tam koncepcję rozwoju pozwoliły na sformułowanie ogólnego wniosku, że dokument strategiczny ze względu na strukturę i czytelność nie budzi zastrzeżeń, a proces jej tworzenia miał charakter uspołeczniony. Jednak kryterium drugie - stopnia uwzględnienia zasad zrównoważonego rozwoju - spełnione było w sposób niewystarczający. Stwierdzono, że sferze ekologicznej poświęcono zbyt mało uwagi (na podstawie: *The compliance of the city of Gdańsk development strategy with the principles of sustainable development*).

Strategie tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego mogą dotyczyć różnych zagadnień. Opracowywane są np. strategie rozwiązywania problemów społecznych lub rozwoju transportu. Przykładem dokumentów strategicznych odnoszących się do problematyki uznanej za szczególnie ważną są strategie innowacji. Dokument taki przyjęło również województwo pomorskie. Głównym celem jego opracowania było zwiększenie konkurencyjności regionu, dlatego też skupiono się w nim przede wszystkim na budowie systemu wspomagania rozwoju innowacji. Zdecydowano się stworzyć osobny dokument poświęcony wyłącznie problemowi innowacji, gdyż przyjęta w roku 2000 Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego, pomimo odniesienia do konkurencyjności, nie zawierała celów, programów i zadań odpowiadających wymogom stawianym regionalnym strategiom innowacji. Analizy pierwszych wyników związanych ze stworzeniem systemu wdrażania RIS-P (Regionalnej Strategii Innowacji dla województwa pomorskiego), pozwoliły na wyciągnięcie wniosków, że z jednej strony wszystkie istotne zamierzenia zostały wykonane, ale uwagę zwróciło też niskie zaangażowanie sektora MSP, pomimo że dokument powstał w wyniku licznych konsultacji i przedstawiciele firm mieli znaczący wpływ na wersję ostateczną dokumentu. Bez czynnego udziału przedsiębiorstw, czyli bez włączenia strony

popytowej, strategia ma mniejsze szanse na to, że efekty (mierniki) osiągną założony w dokumencie poziom. Jeśli chodzi o możliwości zdobycia przewagi konkurencyjnej, to dokument odnosi się do tego zagadnienia tylko pośrednio. Jego cechą charakterystyczną jest duża uniwersalność, a wyróżnienie cech specyficznych obszaru, którego dotyczy jest niewielkie. Nie wyartykułowano w nim sposobów uzyskania dominacji w jakiejś dziedzinie czy zwiększenia dystansu w stosunku do innych regionów poprzez podkreślenie atutów. Nie dyskwalifikuje to dokumentu jako całości, ale należy pamiętać, że każde z województw w Polsce ma strategię innowacji, a poprawa pozycji konkurencyjnej w stosunku do innych regionów w kraju jest jedną z przesłanek opracowywania strategii RIS-P (na podstawie: *The competitive advantage of Pomorskie Voivodeship in strategic documents based on the Regional Innovation Strategy* oraz *Założenia Regionalnej Strategii Innowacji dla województwa pomorskiego*).

Oprócz wspomnianej uniwersalności, czyli braku podkreślenia specyfiki jednostki, problemem strategii jest także fakt, że w powszechnej opinii nie są wdrażane i to w sytuacji, gdy metodyka budowy jest dość dobrze znana i przebadana. Do najważniejszych przyczyn, które w wyniku badań ankietowych zidentyfikowano należą: zbyt ogólny opis zadań strategicznych, brak wsparcia jednostek samorządowych w trakcie wdrażania, mniejsze środki będące w dyspozycji, niż założono na etapie tworzenia dokumentu. Badania wykazały także, że istotnym elementem, często decydującym o powodzeniu wdrażania jest tzw. czynnik ludzki. Słabsze jakościowo dokumenty mogą być wdrażane, gdy jest wola, zarówno ze strony władz, jak i pracowników, by je realizować (na podstawie: *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – problemy i bariery*).

Jak wspomniano, metodyka opracowania dokumentów strategicznych jest dość dobrze ugruntowana i poparta empirycznymi analizami. Jednym z istotnych kroków budowy strategii jest analiza strategiczna SWOT, którą skrótowo określa się jako kompleksową metodę służącą do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Wyniki badań, które miały na celu przedstawienie poglądu gmin na temat sytuacji własnej jednostki terytorialnej z perspektywy analizy SWOT znajdującej się w strategiach rozwoju pozwoliły na sformułowanie ogólnego wniosku, że gminom łatwiej przychodzi opis sytuacji wewnętrznej jednostki niż relacji z otoczeniem. Świadczą o tym zarówno liczba poruszanych obszarów do analizy jak i częstotliwość wskazań. Przedstawiając sytuację wewnętrzną, gminy najczęściej analizują infrastrukturę techniczną, rynek pracy, rolnictwo, oświatę i wychowanie, gospodarkę oraz zagospodarowanie przestrzenne. Analizując czynniki zewnętrzne, gminy przede wszystkim odnosiły się do otoczenia bliższego, czyli terytorialnego, rzadziej do globalnego. To drugie,

szczególnie jego makroekonomiczny i polityczno-prawny wymiar, traktowane jest jako przeszkoda rozwojowa. Wyjątkiem jest proces integracji europejskiej, oceniany zdecydowanie pozytywnie. Ogólną sytuację gmin województwa pomorskiego, wyłaniającą się z badaniach analizy SWOT ze strategii rozwoju lokalnego można przedstawić skrótowno w następujący sposób: dobre warunki wypoczynkowo-turystyczne z jednej strony i problemy z dużą liczbą osób pozostających bez pracy potęgowane niesprzyjającą sytuacją gospodarczą kraju z drugiej. Poprawa sytuacji upatrywana była w funduszach pochodzących z Unii Europejskiej oraz planach modernizacji infrastruktury drogowej (na podstawie: *Samoocena sytuacji jednostek samorządu terytorialnego zawarta w strategiach rozwoju gmin oraz Postrzegana sytuacja gmin na podstawie analizy SWOT przedstawionej w strategiach rozwoju lokalnego*).

Strategie rozwoju, respektujące naturalną strukturę czynności planistycznych powinny w najbardziej ogólnym ujęciu składać się z dwóch części: pierwszej, przedstawiającej analizę stanu istniejącego, zawierającej wspomnianą analizę SWOT, i drugiej, odnoszącej się do przyszłości. Jedną ze składowych części drugiej są cele – zamierzenia. Zadaniem planu strategicznego jest doprowadzenie do ich osiągnięcia. Efekty uzyskane po realizacji celów są traktowane jako rezultaty rozwoju lokalnego. Jako trzy podstawowe cele strategiczne wymienia się zazwyczaj: jakość życia, rozwój gospodarczy i ochronę środowiska. Badania dotyczące celów obieranych przez gminy w strategiach rozwoju lokalnego pozwoliły na wyodrębnienie dwóch rodzajów celów priorytetowych: uwarunkowanych specyfiką gminy (obieranych tylko w tych jednostkach przestrzennych, w których występują określone uwarunkowania sprzyjające ich realizacji) oraz niezależnych od niej. Do grupy pierwszej zaliczono rynek pracy, sytuację finansową mieszkańców i rolnictwo, a do drugiej - infrastrukturę techniczną, gospodarkę (w tym MSP) oraz środowisko naturalne (na podstawie: *Analiza celów strategii rozwoju gmin*).

5.3. Udział w konferencjach po uzyskaniu stopnia doktora

W latach 2004-2016 uczestniczyłam w następujących konferencjach naukowych:

- Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, *Konferencja Katedr Finansowych: Granice finansów XXI wieku*, 21-23 września 2016 r.,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Katedra Ekonomii i Polityki Ekonomicznej, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki, konferencja *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych*, okres pobytu:

- 5-7 września 2016 r.,
 - 2-4 września 2014 r.,
 - 2-4 września 2010 r.
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki, Katedra Gospodarki Regionalnej, konferencja *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*; okres pobytu:
- 29-30 września 2016 r. (XXIV edycja)
 - 16-17 września 2013 r. (XXI edycja),
 - 17-18 września 2012 r. (XX edycja),
 - 14-15 września 2009 r. (XVII edycja)
 - 15-16 września 2008 r. (XVI edycja),
 - 17-18 września 2007 r. (XV edycja),
 - 18-19 września 2006 r. (XIV edycja),
 - 12-13 września 2005 r. (XIII edycja),
 - 13-14 września 2004 r. (XII edycja),
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu; konferencja „*Od zarządzania do administrowania – dokąd zmierzają finanse samorządu terytorialnego?*”, 21–22 maja 2015 r.,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, *VIII International Conference on Applied Economics Contemporary Issues in Economy* pod tytułem *Market or Government*, 18-19 czerwca 2015 r.,
- Uniwersytet Jagielloński, Najwyższa Izba Kontroli, Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych, Regionalna Izba Obrachunkowa w Krakowie, *III Międzynarodowa Konferencja Dyscyplina Finansów Publicznych – 10 lat obowiązywania ustawy*, 18-20 listopada 2015 r.,
- Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, konferencja *Efektywność i skuteczność gospodarowania finansami jednostek samorządu terytorialnego w kontekście stabilności finansowej*, 11-12 czerwca 2014,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Gospodarki Przestrzennej, konferencja *Małe miasta*, okres pobytu:
- 23-24 października 2014 r. (tytuł konferencji: *Małe miasta i obszary wiejskie - współdziałanie czy współzależność*) - XII edycja,

- 25-26 października 2012 r. (tytuł konferencji: *Zastosowanie nowoczesnych instrumentów polityki rozwoju lokalnego*) - XI edycja
- 18-19 listopada 2010 r. (tytuł konferencji: *Rewitalizacja, gentryfikacja, problemy rozwoju*) - X edycja,
- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu, konferencja *International Conference on Marketing Management (MM 2013)*, 5 czerwca 2013 r.
- Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania, *Konferencja Katedr Finansów*, 18-20 września 2013 r.,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów, Katedra Finansów Publicznych i Międzynarodowych, konferencja *Zarządzanie Finansami Firm - Teoria i Praktyka*, 21-23 maja 2012 r.,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Ekonomii, Katedra Ekonomii, *Śląska Ekonomiczna Konferencja Naukowa "I ŚLEKONA": Kierunki rozwoju gospodarczego - Polska 2010*, 17 listopada 2010 r.
- Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, *Konferencja Katedr Finansów. O nowy paradygmat finansów*, 30 czerwca - 2 lipca 2010 r.,
- Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, uczestnictwo w *Forum Samorządowym i Międzynarodowym Forum Samorządowym*, okres pobytu:
 - 8-9 kwietnia 2010 r. (VI edycja *Forum Samorządowego* i I edycja *Międzynarodowego Forum Samorządowego*)
 - 16-17 kwietnia 2009 r. (V edycja),
 - 14-15 kwietnia 2008 r. (IV edycja),
 - 18-19 kwietnia 2005 r. (II edycja).
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, konferencja *Rozwój regionalny i polityka regionalna w Polsce - pierwsze doświadczenia i nowe wyzwania członkostwa w Unii Europejskiej*, 26-27 listopada 2009 r.
- Technical University of Kosice, Slovak Republic, *3rd Central European Conference in Regional Science*, 7-9 października 2009 r.,
- Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, konferencja *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, okres pobytu:

- 26-27 maja 2009 r. (IV edycja),
 - 18-19 września 2008 r. (III edycja),
 - 27-28 września 2007 r. (II edycja),
- Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Zarządzania i Administracji, Instytut Ekonomii i Administracji, konferencja z cyklu *Dylematy polskiej polityki społeczno-gospodarczej*, okres pobytu:
 - 15-16 maja 2009 r. (VI edycja), temat konferencji: *Funkcje władz publicznych w gospodarce rynkowej. Z perspektywy Polski i UE*,
 - 14-15 maja 2007 r. (IV edycja), temat konferencji: *Konkurencyjność i innowacyjność regionów w warunkach globalizacji i metropolizacji przestrzeni*,
 - University of Liverpool, UK, międzynarodowy kongres *Annual Congress of the European Regional Science Association (ERSA)*, 27-31 sierpnia 2008 r. (48 edycja), tytuł kongresu *Culture, Cohesion and Competitiveness: Regional Perspectives*,
 - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, konferencja pt. *Samorząd w Unii Europejskiej*, 27 października 2006 r.,
 - Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Katedra Marketingu, konferencja *Partnerstwo w regionie. Samorządy, organizacje, mieszkańcy*, 23-25 maja 2004 r.,
 - Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem oraz Fundacja Współczesne Zarządzanie, konferencja *Zarządzanie publiczne w teorii i praktyce samorządu terytorialnego i innych organizacji*, 28-29 maja 2004 r.,

W zdecydowanej większości przypadków w trakcie konferencji występowałam w prezentacją, która następnie - w formie artykułu - była publikowana w czasopismach.

6. Podsumowanie

W ujęciu syntetycznym, zgromadzony przeze mnie dorobek naukowo-badawczy po uzyskaniu stopnia doktora, czyli w latach 2004-2016, obejmuje następujące osiągnięcia naukowe:

- autorstwo 1 monografii, którą uważam za osiągnięcie wynikające z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 poz. 882 ze zm.),
- redakcja 1 monografii naukowej,
- 2 publikacje w czasopismach posiadających Impact Factor,

- 4 publikacje indeksowane w bazie WoS,
- 52 publikacje o łącznej liczbie 449 punktów (uwzględniając współautorstwo - 411) , w tym 40 w j. polskim i 12 w j. angielskim,
- publikacje pochodzą z następujących ośrodków naukowych: Akademia Świętokrzyska (obecnie Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Politechnika Gdańska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Techniczny w Koszycach, Uniwersytet w Liverpoolu, Uniwersytet w Żylinie.
- ponadto moje publikacje wydane zostały w następujących czasopismach/wydawnictwach: "Argumenta Oeconomica", Baltic Sea Academy, "Equilibrium", "Finanse Komunalne", KPZK PAN, "Lex localis - Journal of Local Self-Government", PWN, Współczesne Zarządzanie,
- zainteresowania naukowe ogniskują się wokół finansów samorządu terytorialnego, a pierwszych latach po uzyskaniu stopnia doktora wokół rozwoju lokalnego i regionalnego, strategii rozwoju oraz marketingu terytorialnego,
- uczestnictwo w 40 konferencjach. W zdecydowanej większości przypadków w trakcie konferencji występowałam w prezentacją, która następnie - w rozbudowanej formie jako artykuł - była publikowana w czasopismach.

Szczegółowy wykaz publikacji po uzyskaniu stopnia doktora zawarto w *Załączniku nr 4*.

Literatura cytowana w autoreferacie

- [1] Bird R., D. Chen, *Federal finance and fiscal federalism: the two worlds of Canadian public finance*, „Canadian Public Administration” 1998, Vol. 41, Iss. 1.
- [2] Denek E., J. Sobiech, J. Wolniak, *Finanse publiczne*, PWN 2005.
- [3] Flejterski S. , M. Urchs, *Elementy filozofii i metodologii nauk ekonomicznych*, edu-Libri, Kraków-Legionowo 2015.
- [4] Gonet W., *Naprawa finansów jednostki samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2013.
- [5] Kuciński K., *Metodologia nauk ekonomicznych. Dylematy i wyzwania*, Difin, Warszawa 2010.
- [6] Lidström A. , *The Comparative Study of Local Government Systems – a Research Agenda*, „Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice” 1999, No. 1.
- [7] Samuelson P., W. Nordhaus, *Ekonomia*, Rebis, Poznań 2012.

- [8] Sochacka-Krysiak H., *Wybrane problemy racjonalizacji wydatków publicznych na finansowanie usług społecznych*, (w:) T. Juja, J. Kotlińska (red.), *Stan i kierunki rozwoju finansów publicznych*, Zeszyty Naukowe nr 90, Akademia Ekonomiczna, Poznań 2007.
- [9] Szarucki M., *Metodyka analizy porównawczej w badaniach międzynarodowych*, Zeszyty Naukowe 827, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2010.
- [10] Szolno-Koguc J., *Od czego zacząć reformę finansów publicznych – od struktur, procedur, strumieni?* (w:) S. Wieteska, M. Wypych (red.), *W poszukiwaniu efektywności finansów publicznych*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2009.